

Kris Tavernier

De Neergedaalde is de Opgevarene

'Daarom zegt Hij: 'Opgevaren naar de hoge heeft Hij de gevangenschap gevangen genomen en heeft de mensen gaven gegeven'. Dit nu: Hij is opgevaren, wat is het anders dan dat Hij ook is neergedaald naar de lagere delen van de aarde? Hij die is neergedaald, is ook Degene die is opgevaren boven alle hemelen, opdat Hij alles zou vervullen'.

Efeziërs 4:8-10

De geciteerde verzen uit de brief van Paulus aan de Efeziërs zijn niet gemakkelijk en hebben al velen hoofdbreken gekost om ze te begrijpen. Ik merk dat sommige Bijbelcommentaren vooral aan vers 8 gewoon voorbijgaan. Onlangs sprak ik met een aantal mensen over deze verzen en die zeiden dat ze die verzen ook maar gewoon laten liggen en eroverheen lezen. Deze verzen zijn echter te mooi om dat te doen en daarom wil ik er hier op ingaan.

Daarom zegt Hij

Vers 8 begint met het redengevend woordje 'daarom' (Gr. *dio*). Er is dus een verband tussen hetgeen volgen gaat en hetgeen ervoor werd geschreven. Het later gezegde verklaart namelijk het eerdere. Dat eerdere is dat aan ieder de genade (Gr. *charis*) gegeven is, zoals Christus het goedvindt om gaven te geven waarmee wij Hem kunnen dienen.

In de verzen 4-6 heeft Paulus het gehad over de eenheid van de gelovigen, maar niet iedereen heeft daarbij dezelfde functie. Zoals in een lichaam niet elk deel

dezelfde functie heeft, maar wel van belang is. De een is niet meer dan de ander, maar de taken zijn wel verschillend. Het is de soevereiniteit van Christus om te bepalen hoe Hij de gaven uitdeelt, het zijn immers Zijn gaven (vgl. 1 Kor. 12:11). Hij weet namelijk wat het beste is voor ieder van ons en hoe Hij ons het beste kan plaatsen in Zijn gemeente. Christus deelt dus de gaven uit, en vers 8 verklaart hoe – of beter: op welke grondslag – Hij dat heeft gedaan én nog steeds doet. Want sinds Zijn hemelvaart heeft Hij niet opgehouden gaven te geven aan de gemeente.

Hij is opgevaren

Met de woorden ‘opgevaren naar de hoge’ is het duidelijk dat het geven van de gaven in verband staat met de hemelvaart en de verhoging van Jezus Christus. Blijkbaar zijn er met Zijn hemelvaart onder andere de volgende twee zaken verbonden. Ten eerste heeft Hij ‘de gevangenschap gevangen genomen’, en ten tweede heeft Hij ‘de mensen gaven gegeven’. Paulus citeert hier Psalm 68:19. We moeten dus daar kijken om te begrijpen waarom Paulus dit vers uit het Oude Testament citeert in zijn brief aan de Efeziërs en dit als verklaring geeft voor het schenken van gaven door Jezus Christus.

Psalm 68:19 luidt: ‘U bent opgevaren naar omhoog, U hebt gevangenen weggevoerd, U hebt gaven genomen om uit te delen onder de mensen, ja ook aan de opstandigen: om bij U te wonen, HEERE God’ (HSV). De laatste zinsnede citeert Paulus niet en die laten we dus ook liggen. Maar ook hier in dit vers gaat het om een ‘opvaren naar omhoog’, evenals in de brief aan de Efeziërs. We lezen in beide tekstgedeelten over ‘gevangenen die worden weggevoerd’, en over ‘gaven die uitgedeeld worden’. Paulus citeert hier dus bewust dit vers uit Psalm 68 als een verklaring.

Deze Psalm (en ook dit vers) gaat over de zegevierende Messias van Israël. Nadat de strijd is gestreden, gaat Hij op naar de tempel in Jeruzalem. Het vers ervoor, vers 18, spreekt over de strijdswagens van God. Er is dus een strijd gevoerd. Vers 25 verhaalt van de intocht: ‘O God, zij hebben Uw intocht gezien, de intocht van mijn God, mijn koning, in het heiligdom’.

Dit is het beeld dat we voor ogen moeten hebben om zowel onze verzen uit Efeziërs 4 als Psalm 68 te begrijpen: Het gaat om de zegetocht van de koning, nadat hij de strijd heeft gewonnen en terugkeert naar zijn paleis. Concreter gaat het in Psalm 68 over de zegetocht van de Messias, Die de strijd heeft gestreden en als Overwinnaar naar het heiligdom gaat, over Jahweh Die de berg Sion bestijgt. Daarbij heeft Hij gevangenen en buit meegebracht (vgl. Num. 31:12; Jes. 49:24 als

illustratie hiervan). Houd dit beeld vast. Er wordt ons een ware triomftocht voor ogen geschilderd. En zo moeten we ook de hemelvaart van Jezus en Zijn verhoging bezien. Ook dat was een zegetocht, nadat Jezus de strijd heeft gestreden en overwonnen heeft!

Dit is de parallel tussen de zegevierende Koning van Psalm 68 en de Opgevarene uit Efeziërs 4. Dit is de associatie die Paulus maakt tussen beide verzen, beide zijn een 'opvaren naar de hoge'. In Psalm 68 gaat de Messias de berg op naar de tempel. In Efeziërs 4 gaat de Heer Jezus omhoog naar de troon in de hemel (vgl. Openb. 4; 5:6).

De gevangenschap gevangen genomen

Het eerste wat Paulus vervolgens vermeldt, is dat Christus 'de gevangenschap' gevangen heeft genomen. Dit lijkt mij niet primair het betoog van Efeziërs 4, maar Paulus noemt het wel voor de volledigheid. Anderzijds is het ook niet onbelangrijk, omdat het ons meer vertelt over de grootheid van de overwinning van de Opgevarene. Daarom willen wij toch voldoende aandacht eraan besteden.

In het Grieks (Ef. 4:8) staat er letterlijk dat Hij de 'krijgsgevangenschap' (Gr. aichmalosia) gevangen heeft genomen, zoals ook het Hebr. sjebi (Ps. 68:19) letterlijk 'de gevangenschap' betekent. Hoe kunnen wij dit verstaan, dat de (krijgs)gevangenschap *zelf* gevangen is genomen? In beide gevallen kan er vanuit de grondtekst echter ook gedacht worden aan 'een groep van gevangenen', dus aan personen. In Richteren 5:12 staat namelijk dezelfde uitdrukking in de grondtekst als in Psalm 68:19, en het is daar weergegeven als: 'neem uw gevangenen gevangen'. Het beeld is dan ook dat de gevangenen als zodanig worden meegevoerd in de stoet, waarin de overwinnaar zegevierend thuiskomt. Dat was heel gebruikelijk en het is eeuwenlang zo geweest bij de volken in de antieke wereld. Denk bijvoorbeeld maar aan de edelen uit Israël, die weggevoerd werden naar Babel en als gevangenen werden getoond aan het volk van Babel bij de terugkeer na de overwinning. Dat was in de antieke geschiedenis heel gebruikelijk, o.a. ook nog in het Romeinse Rijk zelfs eeuwen later. Het was een presentatie van de grootheid van de overwinning. In onze overdenking: de grootheid van de overwinning van de Opgevarene, onze Heer Jezus Christus.

Maar wie zijn nu deze gevangenen? Laat ik maar meteen zeggen dat hierover twee meningen zijn onder de uitleggers. De ene visie is dat de Heer Jezus de gelovigen heeft bevrijd uit het dodenrijk en hen vervolgens een plaats heeft gegeven in de hemelse gewesten mét Hem. De gedachte is dan dat de gevangenschap is

opengebroken en de gelovigen als verlost met Hem zijn meegegaan. Echter wringt die uitleg nogal met het beeld zoals wij dit hier voor ogen krijgen, namelijk dat de gevangenen als *gevangenen* worden meegevoerd en niet als verlostes krijgsgevangenen. Bovendien weten we uit de geschiedenis van de rijke man en de arme Lazarus (Luk. 16:19-31), dat de gelovigen ook reeds vóór Jezus' hemelvaart gescheiden waren van de ongelovigen; en dat zij zich niet in een soort gevangenis bevonden. Nee, de gelovigen bevonden zich toen reeds op een goede plaats en waren daar niet als gevangenen.

De andere visie klinkt dan ook aannemelijker. Dan zijn de gevangenen die meegevoerd werden niet de ontslapen gelovigen, maar de boze machten en krachten, overheden en demonen. Zij zijn overwonnen door de strijd die de Heer Jezus heeft gevoerd. Reeds in het eerste hoofdstuk van de brief aan de Efeziërs wordt vermeld dat Hij verheven is boven alle overheden, machten, krachten en heerschappijen of welke andere naam die er mag bestaan (Ef. 1:21). Dit omdat Jezus opgewekt is uit de doden en vervolgens aan de rechterhand van God gezeten is (vs. 20). Sindsdien is alles aan Hem onderworpen (vs. 22).

Ook in Kolossenzen 2:15 lezen wij over Jezus als de Triomfator over de overheden en machten, die Hij openlijk te schande heeft gemaakt door over hen te triomferen. Dát past veel beter bij het beeld wat we ondertussen duidelijk voor ogen hebben van een triomferende overwinnaar, die zijn tegenstanders te kijk zet. Jezus Christus heeft sinds Zijn overwinning en hemelvaart de hoogste naam en de hoogste plaats (daar komen we nog op terug), de overwinning is compleet. Alle demonische machten zijn verslagen en Hij heeft ze openlijk tentoongesteld als verslagen vijanden. Zo heeft Hij hen meegevoerd in Zijn zegetocht naar de troon in de hemel, en ooit zal Hij hen voorgoed en voor altijd hun macht ontnemen en het zwijgen opleggen.

De mensen gaven gegeven

Het tweede aspect is dat de overwinnaar gaven geeft, of uitdeelt. In Psalm 68 is er in het Hebreeuws sprake van het ontvangen van gaven, terwijl Paulus dit citeert als het geven van gaven. Het Hebreeuws 'laqach' kan naast 'nemen' evengoed 'nemen om te geven' betekenen. Zo is het ook weergegeven in de HSV. Zo wordt het ook toegepast in de Targom (Aramese vertaling) en de Syrische Pesjitta (Syrische vertaling). Het beeld van de triomftocht wordt dan op die manier verder uitgewerkt, waarbij de triomfator delen van de behaalde buit uitdeelt aan het volk.

Deze gaven zijn niet per sé genadegaven (Gr. charismata), maar wel geschenken (Gr. domata).

Uit het verband mogen we allereerst denken aan de geschenken die worden gegeven in Efeziërs 4:11, namelijk dat er mensen worden gegeven als apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars. Zij worden gegeven voor de heiligen en tot opbouw van de gemeente, het lichaam van Christus (vs. 12). Daarnaast mogen we wellicht ook denken aan de genadegaven of geestesgaven die aan mensen individueel worden geschonken ten behoeve van de gemeente. We mogen beslist ook aan de Heilige Geest denken, Die ons gegeven is (Hand. 2:33). En vanuit Efeziërs 1:3 mogen we gerust ook denken aan alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten waarmee wij gezegend zijn. En er is natuurlijk nog veel meer. Denken we maar aan de heerlijke toekomst die ons is toegezegd in de eeuwigheid, waarbij wij medeërfgenamen zijn van Jezus Christus.

Waar het op neerkomt is dat de overwinnaar de overwinning niet voor zichzelf houdt, maar zijn volk daarin ten volle laat delen. De Heer Jezus houdt ervan om Zijn gemeente te overladen met geschenken. Sinds Zijn hemelvaart heeft Hij een positie verworven als de grote Overwinnaar en het Hoofd over alles (Ef. 1:22-23). Hij laat de gemeente delen in die overwinning, en alle gelovigen zullen met Hem zijn en delen in de eeuwige heerlijkheid die Hij heeft verworven. Maar Wie is nu die grote Overwinnaar en die rijke Gever? Dát is waar Paulus het over wil hebben.

Degene die is opgevaren, is eerst neergedaald

Paulus komt nu terug op Hem Die is opgevaren naar de hoge. Wel, zo stelt Paulus, als Hij opgevaren is, dan is Hij ook eerst neergedaald. Jezus Christus troont nu in de hemel, maar Hij is Dezelfde die eerst Zijn plaats in de hemel heeft achtergelaten en is neergedaald naar de aarde om Mens te worden. Maar Hij is zelfs nog méér afgedaald dan dit. Hij is neergedaald 'naar de lagere delen van de aarde'. Het is alsof Paulus hier een diepste diepte probeert te omschrijven. Niet zomaar naar de aarde zoals bij Zijn menswording, maar nog dieper afgedaald dan dit. Hij is afgedaald tot in de aarde, tot in de dood en tot in de duisternis van het graf.

Zo stelt Paulus ons hier Jezus' verwerping, vernedering, lijden, sterven en begrafenis in één uitdrukking voor. Hij heeft Zichzelf ontleidigd en de gestalte van een Slaaf aangenomen, en Zichzelf vernederd tot in de kruisdood (Fil. 2:7-8). Zijn lijden is zo diep gegaan dat Hij als enige ooit heeft moeten zeggen: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?' (Matt. 27:46). We kunnen niet aan de

Opgevarene, aan Jezus Christus in de heerlijkheid, denken zonder ons ook tegelijkertijd Zijn diepe vernedering te herinneren.

Degene die is neergedaald, is ook opgevaren

En nu, zo stelt Paulus, Hij die is neergedaald is ook Degene die is opgevaren. Dit is niet zomaar een omgekeerde herhaling van het voorgaande. In vers 9 ligt het accent op het neerdalen en de diepe vernedering die daarmee gepaard ging. In vers 10 valt het op het opvaren en de grote verhoging die daarmee gepaard ging. Tegenover het neerdalen naar de lagere delen van de aarde staat nu een opvaren 'boven alle hemelen'. Na de diepste diepte probeert Paulus nu de 'hoogste hoogte' te verwoorden.

Jezus is niet slechts opgevaren naar de hemel, maar 'boven alle hemelen', zo geeft Paulus Zijn hoge positie weer. Hij is opgevaren en is hoog verheven. Hij heeft de hoogste plaats en de hoogste naam gekregen. Hij staat 'boven alle overheid, gezag, kracht en heerschappij en elke naam die genoemd wordt, niet alleen in deze, maar ook in de toekomstige eeuw' (Ef. 1:21). God heeft Hem uitermate verhoogd en Hem de naam geschonken die boven alle naam is (Fil. 2:9). Alles is aan Zijn voeten onderworpen (1 Kor. 15:27; Hebr. 2:8). En Hij is dan ook Degene die alle dingen zal vervullen. Alles zal doordrongen zijn van Zijn heerschappij en genieten van Zijn zegen. Dit is reeds werkelijkheid in Zijn gemeente, maar het zal ook realiteit worden hier op aarde en in de hemel, zodra Hij Zijn heerschappij ten volle en openlijk gaat uitoefenen. We kunnen dus niet aan de Neergedaalde denken, aan Jezus Christus in vernedering, zonder ook tegelijkertijd Zijn grote verhoging voor ogen te hebben.
